

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ «Сучасні аспекти патології переднього відрізка ока»

1. Загальна інформація

Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Спеціальність	222 Медицина, третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
Форма навчання	очна денна
Назва навчальної дисципліни	“Сучасні аспекти патології переднього відрізка ока”
Кафедра	Офтальмології ФПДО
Е-mail кафедри	kaf_ophthalmology_fpge@meduniv.lviv.ua
Викладачі (імена, прізвища, наукові ступені і звання викладачів, які викладають дисципліну, контактний email, Google scholar, Scopus)	Новицький Ігор Ярославович, д.м.н., проф. novytskyi_igor@meduniv.lviv.ua https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=4VGotngAAAAJ https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57194023565
Рік навчання (рік, на якому реалізується вивчення дисципліни)	За вибором аспіранта/ів
Тип дисципліни/модулю (обов'язкова/вибіркова)	Вибіркова
Кількість кредитів ECTS	3
Кількість годин (лекції/практичні/семінарські заняття/самостійна робота аспірантів)	90 год (8/28/8/46)
Консультації	Згідно графіка

2. АНОТАЦІЯ ДО ДИСЦИПЛІНИ

Силабус з дисципліни “Сучасні аспекти патології переднього відрізка ока” для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії укладено у відповідності до Положення про організацію освітнього процесу у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького, «Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти». Ознайомлення з вказаною дисципліною дає можливість здобувачу вищої освіти ступеня доктора філософії здобути компетенції (знання та вміння) відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики майбутнього фахівця, аналізувати інформацію про будову структур переднього відрізка ока, етіологію, патогенез, сучасні методи діагностики, лікування та раннього виявлення патології переднього відрізка ока.

3. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання сучасних аспектів патології переднього відрізка ока передбачає здобуття та поглиблення комплексу знань, вмінь, навичок та інших компетенцій, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних завдань з цієї дисципліни, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, що вирішує актуальне наукове завдання офтальмології, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Основними *завданнями* є:

- Оволодіти термінологією з досліджуваного наукового напрямку; вивчити новітні методи дослідження та лікування в офтальмології;
- Визначати нові наукові напрямки, теоретичні та практичні проблеми в офтальмології;
- Визначати етіологічні та патогенетичні фактори найбільш поширених офтальмологічних захворювань переднього відрізка ока;
- Складати план обстеження хворого та аналізувати дані лабораторних та інструментальних обстежень при найбільш поширених захворюваннях переднього відрізка ока у офтальмологічних хворих та їх ускладненнях, оцінювати прогноз;
- Проводити диференціальну діагностику, обґрунтовувати і формулювати діагноз найбільш поширених офтальмологічних захворювань переднього відрізка ока;
- Аналізувати типову та атипову клінічну картину найбільш поширених офтальмологічних захворювань переднього відрізка ока, виявляти їх ускладнення;
- Визначити тактику ведення (рекомендації стосовно режиму, дієти, лікування) хворого при найбільш поширених офтальмологічних захворюваннях переднього відрізка ока та їх ускладненнях;
- Діагностувати та надавати медичну допомогу при невідкладних станах в офтальмології;
- Проводити первинну і вторинну профілактику, реабілітацію при найбільш поширених офтальмологічних захворюваннях переднього відрізка ока.

4. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми дисципліна забезпечує набуття здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії наступних *компетентностей та програмних результатів навчання*:

1. **Інтегральна компетентність:** здатність ефективно вирішувати комплексні наукові та практичні проблеми в галузі медицини за спеціальністю «офтальмологія», організувати і виконувати власну науково-дослідницьку роботу з метою генерування нових систематизованих знань, що мають теоретичне і практичне значення, можуть успішно впроваджуватись у вітчизняний і міжнародний дослідницький та освітній простір, практичну медицину та інші сфери життя.

2. Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність до науково-професійного, світоглядного та загальнокультурного саморозвитку і самовдосконалення.

ЗК2. Здатність автономно виконувати фахову та науково-дослідну роботу з дотриманням принципів академічної доброчесності, авторського права та наукової етики.

ЗК3. Здатність до різнобічного пошуку, самостійного аналізу та систематизації інформації з використанням сучасних комунікаційних та інформаційних технологій.

ЗК4. Здатність комунікувати в науково-професійному та освітньому середовищі, в тому числі, на міжнародному рівні.

ЗК5. Здатність незалежно мислити, виявляти, формулювати та ефективно вирішувати проблеми наукового характеру, приймати відповідальні рішення, продукувати нові знання та ідеї.

ЗК6. Здатність проводити моніторинг виконаних робіт, здійснювати оцінку інтелектуального продукту та забезпечувати його якість.

ЗК7. Здатність до узагальнення, обговорення та представлення результатів власного наукового дослідження у вигляді усної та письмової презентації державною та іноземною мовами, опанування майстерністю вести наукову дискусію з демонстрацією вільного володіння науковою термінологією, риторикою та культурою наукового мовлення.

ЗК8. Здатність працювати в команді, організовувати, планувати та прогнозувати результати власної чи колективної роботи, нести відповідальність за досягнуті результати, діяти в нових умовах, керувати роботою інших осіб та мотивувати їх для досягнення спільної мети.

3. Фахові компетентності:

ФК1. Здатність аналізувати, відтворювати, інтерпретувати та використовувати в практичній, науково-дослідницькій та освітній діяльності знання сучасного стану проблем та досягнень в галузі офтальмології, основних концепцій, теорій, гіпотез щодо питань діагностики та лікування патології переднього відрізка ока.

ФК2. Здатність розробляти та керувати науковими проектами в галузі офтальмології, формулювати зміст та новизну дослідження.

ФК3. Здатність визначати потреби у додаткових знаннях за напрямком наукових досліджень в галузі офтальмології, генерувати нові знання, наукові гіпотези, теорії та концепції щодо питань діагностики та лікування патології переднього відрізка ока.

ФК4. Здатність обирати та використовувати сучасні методи дослідження в галузі офтальмології (інструментальні, функціональні, візуалізаційні методи дослідження) відповідно до поставленої мети, завдань та критеріїв досягнення очікуваних результатів при вивченні проблем діагностики та лікування патології переднього відрізка ока.

ФК5. Здатність інтерпретувати, аналізувати та узагальнювати результати сучасних методів досліджень, роботи з медичними картами амбулаторного (стаціонарного) хворого, дані власних наукових досліджень з проблем діагностики та лікування патології переднього відрізка ока, визначати їх місце в системі існуючих знань, дотримуючись принципів наукової етики, академічної доброчесності та авторського права.

ФК6. Здатність впроваджувати нові знання з проблем діагностики та лікування патології переднього відрізка ока в наукову сферу, освітній процес і практичну роботу за напрямом «Офтальмологія».

4. Програмні результати навчання:

ПРН 1. Безперервно самовдосконалюватись та застосовувати здобуті науково-професійні знання та вміння за напрямом «Офтальмологія» в науковій, фаховій та освітній діяльності.

ПРН 2. Використовувати концептуальні та методологічні знання для організації й самостійного виконання наукового дослідження в галузі офтальмології.

ПРН 3. Добирати, аналізувати, інтерпретувати, конкретно оцінювати і творчо використовувати наукову інформацію стосовно причин виникнення вродженої та набутої патології переднього відрізка ока.

ПРН 4. Вміти встановити та сформулювати проблеми щодо встановлення структурних змін переднього відрізка ока за умов вродженої та набутої патології переднього відрізка ока та накреслити шляхи їх вирішення.

ПРН 5. Продувати нові знання та ідеї, формувати наукові гіпотези, теорії та концепції в галузі офтальмології на основі принципів наукової етики та академічної доброчесності.

ПРН 6. Самостійно аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати, узагальнювати та систематизувати клінічні та наукові дані стосовно діагностики та лікування патології переднього відрізка ока.

ПРН 7. Розробляти дизайн і план власного дослідження за фахом «Офтальмологія» на основі самостійно сформульованих мети і завдань.

ПРН 8. Обирати, застосовувати і вдосконалювати сучасні методики дослідження патології переднього відрізка ока.

ПРН 9. Розробляти та впроваджувати нові способи дослідження патології переднього відрізка ока.

ПРН 10. Використовувати здобуті в результаті дослідження нові знання щодо діагностики та лікування патології переднього відрізка ока в практичній діяльності й освітньому процесі.

ПРН 15. Розвивати комунікації та застосовувати навички міжособистісних взаємодій в науковому, професійному, освітньому та міждисциплінарному середовищах.

5. НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ “Сучасні аспекти патології переднього відрізка ока”

Розділ	Назва курсу, розділу	Кредити	Години	Вид заняття (години)			
				лекції	семінари	практичні заняття	самостійна робота
1	Фізіологія зору, функціональні та клінічні методи дослідження						
1.1	Анатомо-фізіологічні особливості та функції структур переднього відрізка ока	-	9	1	2	-	6
1.2	Клінічні та функціональні методи дослідження структур переднього відрізка ока	-	9	1	2	-	6
	Разом		18	2	4	-	12
2	Захворювання придатків органа зору та орбіти						
2.1	Захворювання повік	-	11,5	0,5	4	1	6
2.2	Захворювання кон'юнктиви	-	9,5	0,5	4	1	4
2.3	Захворювання слізозових органів та слізозовивідних шляхів	-	7,5	0,5	2	1	4
2.4	Захворювання орбіти	-	7,5	0,5	2	1	4
	Разом	-	36	2	12	4	18
3	Захворювання рогівки та склери						
3.1	Загальна семіотика і класифікація захворювань рогівки.	-	7	1	2	-	4
3.2	Запальні захворювання рогівки: екзогенні та ендогенні кератити	-	11,0	1,0	4	2	4
3.3	Дистрофії рогівки	-	3,5	0,5	1	-	2
3.4	Хірургічне лікування патології рогівки	-	3,5	0,5	1	-	2
3.5	Захворювання склери	-	5,5	0,5	2	1	2
3.6	Аномалії розвитку рогівки та склери	-	5,5	0,5	2	1	2
	Разом	-	36	4	12	4	16
	ВСЬОГО	3	90	8	28	8	46

Теми лекцій (очна форма навчання)

Розділ	Назва розділу, курсу	Години
Фізіологія зору, функціональні та клінічні методи дослідження		
1.	Анатомо-фізіологічні особливості та функції структур переднього відрізка ока	1
2.	Клінічні та функціональні методи дослідження структур переднього відрізка ока	1
	Разом:	2
Захворювання придатків органа зору та орбіти		
1.	Захворювання повік.	0,5
2.	Захворювання кон'юнктиви.	0,5
3.	Захворювання слъзових органів та слъзовивідних шляхів.	0,5
4.	Захворювання орбіти.	0,5
	Разом:	2
Захворювання рогівки та склери		
1.	Загальна семіотика і класифікація захворювань рогівки.	1,0
2.	Запальні захворювання рогівки: екзогенні та ендогенні кератити.	1,0
3.	Аномалії розвитку рогівки та склери.	0,5
4.	Дегенерації та дистрофії рогівки.	0,5
5.	Хірургічне лікування патології рогівки	0,5
6.	Захворювання склери.	0,5
	Разом:	4
	ВСЬОГО:	8 год

Теми семінарських занять (очна форма навчання)

№	Назва теми	Години
Захворювання придатків органа зору та орбіти		
1.	Захворювання повік	1
2.	Захворювання кон'юнктиви	1
3.	Захворювання слъзових органів та слъзовивідних шляхів.	1
4.	Захворювання орбіти.	1
	Разом	4
Захворювання рогівки та склери		
1.	Аномалії розвитку рогівки та склери	1
2.	Екзогенні кератити.	1
3.	Ендогенні кератити.	1
4.	Захворювання склери	1
	Разом	4
	ВСЬОГО	8 год

Теми практичних занять (очна форма навчання)

№	Назва теми	Години
Фізіологія зору, функціональні та клінічні методи дослідження		
1.	Анатомо-фізіологічні особливості та функції структур переднього відрізка ока	2
2.	Клінічні та функціональні методи дослідження структур переднього відрізка ока	2
	Разом:	4
Захворювання придатків органа зору та орбіти		

1.	Захворювання повік.	4
2.	Захворювання кон'юнктиви.	4
3.	Захворювання слъзових органів та слъзовивідних шляхів.	2
4.	Захворювання орбіти.	2
	Разом	12
	Захворювання рогівки та склери	
1.	Загальна семіотика і класифікація захворювань рогівки.	2
2.	Аномалії розвитку рогової оболонки та склери	2
3.	Екзогенні кератити.	2
4.	Ендогенні кератити.	2
5.	Дегенерації та дистрофії рогівки.	1
6.	Хірургічне лікування патології рогівки	1
7.	Захворювання склери.	2
	Разом	12
	ВСЬОГО	28год

Теми для самостійної роботи (очна форма навчання)

№	Назва теми	Години
	Фізіологія зору, функціональні та клінічні методи дослідження	
1.	Анатомо-фізіологічні особливості структур переднього відрізка ока	6
2.	Клінічні та функціональні методи дослідження структур переднього відрізка ока.	3
3.	Методи оцінки функціонального стану допоміжного апарату ока.	3
	Разом	12
	Захворювання придатків органа зору та орбіти	
1.	Хвороба «сухого ока», клінічні прояви, діагностика, лікування, ускладнення.	4
2.	Запальні захворювання кон'юнктиви при загальних захворюваннях організму	2
3.	Вроджені судинні аномалії розвитку орбіти.	2
4.	Доброякісні та злоякісні пухлини повік та орбіти.	4
5.	Хірургічні методи лікування хворих з патологією орбіти.	2
6.	Хірургічні методи лікування хворих з патологією слъзних органів та слъзовивідних шляхів	4
	Разом	18
	Захворювання рогівки та склери	
1.	Вроджені аномалії розвитку рогівки	2
2.	Дегенерації та дистрофії рогівки.	4
3.	Ектазії рогівки. Принципи діагностики та лікування.	4
4.	Захворювання рогівки при загальних захворюваннях організму	2
5.	Ускладнення контактної корекції зору	4
	Разом	16
	ВСЬОГО	46год

6. ВИДИ КОНТРОЛЮ (ПОТОЧНИЙ І ПІДСУМКОВИЙ)

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку засвоєння аспірантами навчального матеріалу. Формами поточного контролю є:

- а) тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді, з визначенням правильної послідовності дій, з визначенням відповідності, з визначенням певної ділянки на фотографії чи схемі («розпізнавання»);
- б) індивідуальне усне опитування, співбесіда;
- в) розв'язання типових ситуаційних задач;
- д) контроль практичних навичок.

Комплексне оцінювання навчальної діяльності здійснюється виставленням традиційної оцінки, яка конвертується у бали відповідно у кожному з занять, аспірант отримує на практичному занятті: оцінку «5» - якщо він виконав правильно не менше 90% навчальних завдань; оцінку «4» - якщо він виконав правильно не менше 80% навчальних завдань; оцінку «3» - якщо він виконав правильно не менше 60% навчальних завдань; оцінку «2» - якщо він виконав правильно менше 60% навчальних завдань; На кінцевому етапі заняття викладач виставляє набрану суму балів і традиційну оцінку в журналі успішності.

Самостійна робота аспіранта оцінюється на практичних заняттях і є складовою підсумкової оцінки аспіранта.

Підсумковий контроль

Загальна система оцінювання проводиться по завершенню вивчення дисципліни у вигляді заліку.

Шкали оцінювання традиційна 4-бальна шкала, багатобальна (200-бальна) шкала, рейтингова шкала ECTS

Залік – це форма підсумкового контролю засвоєння аспірантом теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль проводиться у письмовій формі, з використанням навчальної платформи Misa, відповідно до розкладу. Триває 2 академічних години.

Максимальна кількість балів, яку може набрати аспірант за поточну навчальну діяльність для допуску до заліку становить 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати аспірант за поточну навчальну діяльність для допуску до заліку становить 120 бали.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих аспірантом оцінок за 4-ри бальною (національною) шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином:

$$x = \frac{CA \times 120}{5}$$

Для зручності наведено таблицю перерахунку за 200-бальною шкалою:

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4 бальна шкала	200 бальна шкала	4 бальна шкала	200 бальна шкала	4 бальна шкала	200 бальна шкала	4 бальна шкала	200 бальна шкала	4 бальна шкала	200 бальна шкала
5	200	4,6	184	4,17	167	3,77	151	3,35	134
4,97	199	4,57	183	4,14	166	3,74	150	3,32	133
4,95	198	4,52	182	4,12	165	3,72	149	3,3	132

4,92	197	4,5	180	4,09	164	3,7	148	3,27	131
4,9	196	4,47	179	4,07	163	3,67	147	3,25	130
4,87	195	4,45	178	4,04	162	3,65	146	3,22	129
4,85	194	4,42	177	4,02	161	3,62	145	3,2	128
4,82	193	4,4	176	3,99	160	3,57	143	3,17	127
7,8	192	4,37	175	3,97	159	3,55	142	3,15	126
4,77	191	4,35	174	3,94	158	3,52	141	3,12	125
4,75	190	4,32	173	3,92	157	3,5	140	3,1	124
4,72	189	4,3	172	3,89	156	3,47	139	3,07	123
4,7	188	4,27	171	3,87	155	3,45	138	3,02	121
4,67	187	4,24	170	3,84	154	3,42	137	3	120
4,65	186	4,22	169	3,82	153	3,4	136	Менше 3	Недоста тньо
4,62	185	4,19	168	3,79	152	3,37	135		

Бали з дисципліни для аспірантів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну 4-ри бальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено нижче у таблиці:

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
Від 170 до 200 балів	5
Від 140 до 169 балів	4
Від 139 балів до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати аспірант	3
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати аспірант	2

Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності аспірантів перевіряється статистичними методами (коефіцієнт кореляції між оцінкою ECTS та оцінкою за національною шкалою).

7. ПЕРЕЛІК КОНТРОЛЬНИХ ПИТАНЬ

- Фізіологія органа зору, зорові функції.
- Клінічні методи дослідження зорових функцій ока.
- Методи оцінки функціонального стану допоміжних органів ока
- Сучасні функціональні методи дослідження зорових функцій
- Вроджені судинні аномалії розвитку орбіти.
- Кисти та пухлини орбіти.
- Захворювання орбіти.
- Захворювання слезових органів та слезовивідних шляхів.
- Стан «сухого ока», клінічні прояви, ускладнення.
- Захворювання кон'юнктиви
- Дегенерації кон'юнктиви.
- Доброякісні та злоякісні пухлини кон'юнктиви
- Захворювання повік.
- Доброякісні та злоякісні пухлини повік.
- Загальна семіотика і класифікація захворювань рогівки. Спеціальні методи дослідження рогівки
- Екзогенні кератити.
- Ендогенні кератити
- Дистрофія рогівки
- Пересадка рогівки

- Аномалії розвитку рогової оболонки та склери.
- Ектазії рогівки, види, принципи діагностики та лікування.
- Вікові дегенерації та дистрофії рогівки.
- Кератопротезування.
- Хірургічне лікування кератоконусу
- Захворювання склери.
- Захворювання нервово-м'язевого апарату ока

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Обов'язкова

1. Офтальмологія : підручник / Г.Д. Жабоедов, Р.Л. Скрипник, Т.В. Баран та ін.; за ред. чл.-кор. НАМН України, проф. Г.Д. Жабоедова, д-ра мед. наук, проф. Р. Л. Скрипник. К.: ВСВ „Медицина”, 2011. 424 с.
2. Офтальмологія : практикум / Г.Д. Жабоедов, В.В.Кіреєв; за ред. чл.-кор. НАМН України, проф. Г.Д. Жабоедова, - К. : ВСВ „Медицина”, 2011. 280 с.
3. Очні хвороби. За редакцією Г.Д.Жабоедова, М.М. Сергієнко, К.: „Здоров'я”, 2003. 310 с.
4. Терапевтична офтальмологія. Посібник з офтальмології / За редакцією Г.Д. Жабоедова, А.О. Ватченко, К.: „Здоров'я”, 2003. 133 с.
5. Венгер Г.Ю. Офтальмологія. Курс лекцій /Г.Ю. Венгер, А.М.Солдатова, Л.В.Венгер. Одеса: Одеський медуніверситет, 2010. 180 с.
6. Балашевич, Л. И. Клиническая корнеотопография и aberрометрия /Л.И.Балашевич, А. Б. Качанов. М.: 2008. 167 с.
7. Опухоли глаза, его придатков и орбиты. Под ред. акад. АМН СССР Н.А. Пучковской. Киев, «Здоров'я», 1978. 232 с.
8. Клиническая онкология органа зрения / А.И. Пачес, А.Ф. Бровкинап, Г.Г. Зиангирова. 1980. 328 с.
9. Бровкина А.Ф. Болезни орбиты: Руководство для врачей. 2-е изд. М.: ООО «Медицинское инфолрмационное агентство», 2008. 256 с.
10. Офтальмоонкология: Руководство для врачей / А.Ф. Бровкина, В.В. Вальский, Г.А. Гусев и др.; Под ред. А.Ф. Бровкиной. М.: Медицина, 2002. 424 с.
11. Бровкина А.Ф. Эндокринная офтальмопатия. М.: ГЭОТАР. Медиа, 2008. 184 с.
12. Вит В.В. Опухолевая патология органа зрения : [монография] : в двух томах / В.В. Вит. Одесса : Астропринт, 2009. 616 с.
13. 14. Атлас по клинической офтальмологии/ Д.Дж. Спэлтон, Р.А. Хитчинг, П.А. Хантер; Пер. с англ.; Под общ. ред. А.Н. Амирова. М.: МЕДпресс -информ, 2007. 724 с.: ил.
14. Naumann G.H., Apple D.J. Pathology of the eye . Springer-Verlag. 1997. 998 p.16.
15. Вит В. В. Строение зрительной системы человека. Одеса: Астропринт, 2003. 656 с.
16. Richard A. Harper. Basic ophthalmology. 9. thed. San -Francisco, 2010. 219 p.
17. Buratto L. Cataract Surgery in Axial Myopia. Milano, 1994. 216 p.
18. Principles and Practice of Clinical Electrophysiology of Vision. Ed. John R. Heckenlively, Geoffrey V. Arden Massachusetts Institute of Technology, 2006. 977 p.
19. Шамшинова А.М., Волков В.В. Функциональные методы исследования в офтальмологии. М.: Медицина, 1998. 415 с.
20. Visual fields: examination and interpretation / Ed. Thomas J. Walsh. 3rd ed. 311 p.
21. Пасечникова Н.В. Инфракрасная диагностика в офтальмологии / Н. В. Пасечникова, В.А. , А.Р. Король, О.С. Задорожный. Одеса: Астропринт: 2014.136 с.
22. Ройт А. Иммунология / А.Ройт, Дж. Бростофф, Д. Мейл;[пер. С англ.].М.: Мир, 2000. 208 с.
23. Vit V.V. Structure of the visual system of man.Odesa:Astroprint,2003.664 p.

24. Hubel D. H. Eye, brain, and vision, New York: Scientific American Library.1988. 239 p.
25. Рыков С.А. Заболевания роговицы: / С.А. Рыков, Г.Г. Лемзяков, Л.М. Бакбардина, И.И.Бакбардина. Киев: 2009. 244 с.
26. Красновид Т.А. Травмы глаза. Атлас / Т.А. Красновид, В.С. Асланова, К.Г. Драченко.Одесса: Астропринт: 2013.215 с.
27. Сердюченко В.И. Лечение косоглазия и амблиопии у больных детским церебральным параличом/ В.И. Сердюченко, Я.И. Гальперт. Одеса: Астропринт: 2014. 148 с.
28. Сердюченко В.И. Рефрактогенез у школьников, проживающих на радиационно загрязнённой территории / В.И. Сердюченко, Е.И. Ностопырева. Одеса: Астропринт: 2015. 104 с.

Допоміжна:

1. Глазные болезни: Учебник / Под ред. Копаевой В.Г. М.: Медицина, 2002. 560 с.
2. Сомов Е.Е. Глазные болезни и травмы. СПб., 2002. 236 с.
3. Руководство для врачей. Современная офтальмология / Л.И. Балашевич, Ю.Д. Березин, Э.В. Бойко. СПб., М., Х., Минск: Питер, 2000. 667 с. 4.
4. Шаповалова И.Н. Справочник по глазным болезням. Ростов н/Д: Феникс. 319с.
5. Вэндер Дж.Ф., Голт Дж.А. Секреты офтальмологии / Учебное пособие для врачей -офтальмологов, студентов мед. заведений, для специалистов широкого профиля / Перевод со 2-го англ. издания под общ. ред. Ю.С. Астахова. М.: Медпрессинформ, 2005. 462 с.
6. Должич Г.И.Глазные болезни в вопросах и ответах / Г.И.Должич, Г.И.Кулжинская, Е.О. Чернецкий. Ростов. н/Д: Феникс, 2000. 413 с.
7. Vit V.V. Structure of the visual system of man. Odesa:Astroprint. 2003. 664 p.
8. Сергиенко Н.М. Офтальмологическая оптика /Н.М. Сергиенко.Киев: Кафедра офтальмологии НМАПО им. П.Л. Шупика, 2015. 264 с.
9. Сидорова М.В. Інфекції ока / М.В. Сидорова, О.Ю Альошина.Київ: 2014.128 с.
10. Рыков С.А. Заболевания роговицы: / С.А. Рыков, Г.Г. Лемзяков, Л.М. Бакбардина, И.И. Бакбардина. Киев:2009. 244 с.
11. Кански Джек Дж. Офтальмология. Признаки, причины, дифференциальная диагностика. Логосфера, 2012. 575 с.
12. Кански Джек Дж. Клиническая офтальмология. Систематизированный подход. Вроцлав, 2009. 944 с.
13. Сидорова М.В. Клінічна офтальмологія. Кольоровий атлас: / М.В. Сидорова. Київ: Софія А», 2010. 192 с.
14. Жабоедов Г.Д. Патология органа зрения в результате аварии на ЧАЭС: / Г.Д. Жабоедов, В.М. Фролов, А.М. Петруня, Д.Г. Жабоедов. Луганск: Издательство «Элтон2»,2013. 236 с.
15. Науменко В.О. Система диференційного підходу до ранньої діагностики і лікуванню уражень органу зору при цукровому діабеті : дис. ... доктора медичних наук : 14.01.18 / Науменко Володимир Олександрович. Одеса, 2010 р. 287 с.
16. Гайдамака Т. Б. Рецидивирующий герпетический кератит. Патогенез, диагностика, лечение, профилактика : дис. ... доктора медичних наук : 14.01.18 / Гайдамака Тетяна Борисівна. Одеса, 2011р. 368 с.
17. Полякова С.І. Пухлини слізної залози епітеліального генезу (клініка, діагностика, прогноз, лікування) : дис. ... доктора медичних наук : 14.01.18 / Полякова Світлана Іванівна.Одеса, 2011 р.324 с.
18. Зборовська О.В. Експериментально-клінічне обґрунтування та ефективність антимікробної фотодинамічної терапії у хворих тяжкими кератитами та ендофтальмітами : дис. ... доктора медичних наук : 14.01.18 / Зборовська Олександра Володимирівна.-Одеса, 2012 р.-369 с.20.

19. Коновалова Н.В. Епідіміологія, діагностика, клінічний перебіг та лікування уражень ока туберкульозної етіології : дис. ... доктора медичних наук : 14.01.18 / Коновалова Наталія Валерівна.Одеса, 2013 р.-317 с.

Інформаційні ресурси

1. <https://www.sciencedirect.com/referencework/9780123742032/encyclopedia-of-the-eye>
Енциклопедія ока
2. <https://www.sciencedirect.com/topics/neuroscience/eyelid> Science direct
3. <https://www.medscape.com>